

Wespen

1. Plaats in het dierenrijk

De Duitse en de gewone wesp

- de Duitse wesp (*Vespula germanica* F.)
- de gewone wesp (*Vespula vulgaris* L.)

Dierenrijk	Afdeling	klasse	Orde	Familie
	Geleedpotigen			
		insecten		
			Hymenoptera (vliesvleugeligen)	
				Wespen (Vespidae)

Eerste wetenschappelijke naamgeving door Linnaeus

2. Algemeen

Wespen komen algemeen voor in Nederland. De meest voorkomende soorten in Nederland zijn de 'Duitse wesp' en de 'gewone wesp' ook wel limonadewespen genoemd. Deze twee soorten lijken erg op elkaar. Verschillen zijn er; de gewone wesp heeft, anders dan de 'Duitse wesp' een drietal stippen op de kop en zwarte stippen op het achterlijf. Wespen zijn sociaal levende insecten. Zij leven met verschillende generaties, in groepen bij elkaar, zogeheten wespenvolken. Ze kennen een zogeheten broedzorg. De koningin die in het najaar is bevrucht en op een beschutte plaats de winter heeft doorgebracht, start in het voorjaar, medio maart/april, met de bouw van een nest. Gedurende een seizoen kan het aantal wespen in zo'n volk wel oplopen tot 5000 stuks. Wespen staan bekend omdat zij venijnig kunnen steken. We moeten echter niet vergeten dat zij ook een erg nuttige functie hebben in de natuur; ze vangen namelijk grote aantallen insecten weg. De meeste overlast ervaren we aan het einde van de zomer, de maanden september en oktober.

3. Uiterlijke kenmerken

Kenmerkend voor de Duitse- en gewone wespen zijn de geel-zwarte tekening op het achterlijf en de taille (wespentaille) tussen het borststuk en het achterlijf. Werksters van wespen zijn ongeveer 15 mm. groot. De koningin is iets groter, ca. 20 mm.

4. Voedsel

Wespen eten suikers en eiwitten. De suikers verkrijgen ze door het eten van nectar uit bloemen. Insecten die worden gevangen zorgen voor de eiwitten.

5. Ontwikkeling

Wespen hebben een volledige gedaanteverwisseling. Dit betekent dat het stadium dat uit het eitje komt niet op het volwassen insect lijkt. De koningin die alleen in het voorjaar wordt aangetroffen, start met de bouw van het nest. Dit doet zij door hout af te schrapen van houten voorwerpen wat ze fijn kauwt met haar kaken. Met deze op papier lijkende substantie wordt het zeer fragiele nest gebouwd, vaak in de grond maar nesten worden ook aangetroffen in spouwmuren of onder daken. In het nest begint ze met eieren leggen

Wespennest met werksters

waaruit de eerste werksters komen. Deze onvruchtbare werksters nemen het bouwen van het nest over van de koningin evenals de verzorging van het broed (larven). Als dank voor het voeden van de larven ontvangen de werksters suikers terug. De koningin verlaat het nest niet meer en legt alleen nog eieren. Aan het einde van de zomer veranderen de werksters het voedsel dat zij aan de larven geven waardoor alleen nog mannetjes (darren) en jonge koninginnen tot ontwikkeling komen. Doordat het aantal werksters op een gegeven moment veel groter is dan het aantal larven, ontvangen zij te weinig suikers terug. Dit is de reden dat wespen elders, buiten het nest, op zoek gaan naar suikers. Zij vinden dit bij ons wat wij dan ook ervaren als overlast. Dit is medio augustus/september/oktober. Op het eind van de zomer zijn de mannetjes en de jonge koninginnen volwassen en vliegen gezamenlijk uit, de zogeheten bruidsvlucht. Hoog in de lucht worden de jonge koninginnen door de mannetjes bevrucht waarna de mannetjes sterven. De bevruchtte koninginnen zoeken een beschutte plaats waar ze gedurende de winter blijven. In het voorjaar start het proces weer opnieuw. Het oude nest wordt volledig verlaten, de wespen keren er het volgende jaar ook niet meer terug.

6. Verspreiding en habitat

Wespen komen algemeen in Europa, dus ook in Nederland voor. Het aantal wespen(nesten) kan regionaal sterk verschillen. De wespen die worden aangetroffen zijn de werksters die op zoek zijn naar voedsel. In begin voeden zij zichzelf en de larven met andere insecten zoals vliegen aan muggen. In het najaar gaan ze meer op zoek naar suikers. De werksters vliegen doorgaans niet verder dan enkele honderden meters uit hun nest.

7. Preventie en bestrijding

Preventie

Er zijn maatregelen die men preventief kan treffen om overlast van wespen te voorkomen.

- **Openingen in muren dichtmaken**
Wespen maken regelmatig hun nest in de spouwmuur. Deze ruimte kunnen zij bereiken via gaten in de muren of in veel gevallen ook via de ventilatieopeningen. Door de gaten dicht te maken en de ventilatieopeningen te voorzien van roosters (bv. bijenbekjes) is de spouwruimte niet meer bereikbaar. Deze maatregel is ook effectief ter voorkoming van muizen in de spouwmuur of verder in de woning.
- **Vroegtijdig signaleren**
Wanneer men goed op let is vroeg in het voorjaar vaak de activiteit van de koningin al zichtbaar en daarmee mogelijk ook de locatie van een nest. Wanneer dit nest op een kritisch plaats zit, kan dan al worden overwogen om het nest te verdelgen zodat overlast later in het seizoen wordt voorkomen.

Bestrijding

Wanneer een wespennest leidt tot overlast, kan dit worden bestreden. Advies is om dit te laten uitvoeren door een professional, een vakbekwaam bestrijdingstechnicus. Het kan voorkomen dat tijdens een bestrijdingsactie één of meerdere wespen agressief worden. Wanneer een nest op een hoger gelegen locatie zit, kan dit leiden tot een gevaarlijke situatie.

Het bestrijden van een wespennest wordt uitgevoerd met een (wespen)poeder. Wanneer de juiste plaats van een nest is gelokaliseerd, wordt in de ingang(en) poeder aangebracht. De binnenkomende werksters nemen dit mee in het nest en voeden dit ook aan de koningin. Deze wordt hierdoor gedood waardoor de eiproductie stopt en het nest uitsterft. Dit kan een enkele dag duren. Is het nest bereikbaar, dan is het verstandig dit nest te verwijderen. In een latere fase zouden andere insecten, denk hierbij aan spekkevers, hier namelijk op af kunnen komen om zich te goed te doen aan de dode insecten en larven. Deze kunnen tot een grote populatie uitgroeien en ook weer tot overlast leiden.

In Nederland is nog wespencoeder toegelaten voor gebruik door particulieren ondermeer verkrijgbaar bij o.a. Boerenbond, Welkoop e.d. Ook zijn er spuitbussen verkrijgbaar tegen kruipende insecten en wespen. Gebruik deze nooit voor de bestrijding van een wespennest. Het drijfgas in deze bussen kan wespen agressief maken. Geadviseerd wordt om de bestrijding te laten uitvoeren door een professionele bestrijder.

8. Verspreiders ziekten

Wespen hebben in hun achterlijf een angel waarmee ze mensen kunnen steken. Tijdens de steek brengen ze een weinig gif in het lichaam. De angel van een wesp bezit, anders dan die van een bij, geen weerhaken waardoor deze bij het steken niet in de huid achter blijft. Een wesp kan dus vaker steken. Over het algemeen is een wespensteek onschuldig. Het is even pijnlijk. De plek zal opzwellen en rood worden en zal later gaan jeuken. Uitzuigen van de wond, eventueel met verwijderen van de angel (wanneer deze toch is achtergebleven) en het koelen van de steekplek dragen bij aan sneller wegnemen van de pijn en jeuk.

Bij sommige mensen echter leidt een steek van een wesp tot een allergische reactie met benauwdheid of zelfs een shockreactie als gevolg. Hiertegen bestaan medicijnen. Mensen die weten dat zij allergische reactie vertonen hebben dit medicijn over het algemeen bij zich. Bij een ernstige allergische reactie is het advies 1-1-2 te bellen.

De Hoornaar (*Vespa crabro*)**1. Plaats in het dierenrijk**

Dierenrijk	Afdeling	klasse	Orde	Familie
	Geleedpotigen			
		insecten		
			Hymenoptera (vliesvleugeligen)	
				Wespen (Vespidae)

Eerste wetenschappelijke naamgeving door Linnaeus, 1758

2. Algemeen

Evenals beide andere wespen komt de hoornaar algemeen voor in Nederland. Hoornaars zijn weliswaar minder agressief dan de andere wespesoorten maar beschikken ook over een angel waarmee ze kunnen venijnig kunnen steken.

3. Uiterlijke kenmerken

De hoornaar wijkt in haar uiterlijk af van de Duitse wesp of de gewone wesp door haar grootte en kleurzetting. Met 35 mm. lengte is ze behoorlijk groter. Daarnaast heeft ze een duidelijk waarneembare rood/bruine kleuring op de kop en het borststuk.

4. Voedsel

Hoornaars jagen op andere insecten en vangen deze in grote aantallen weg als voer voor de larven. Kenmerkend hierbij is dat zij de prooi ontdoen van poten en vleugels, in delen knippen om deze hierna met hun kaken te vermalen tot een papje om aan de larven te voeden. Zelf voeden de werksters zich met suikerrijke plantensappen.

5. Ontwikkeling

Evenals de andere wespen zijn hoornaars sociaal levende insecten. Ook zij leven samen, met verschillende generaties in een nest en kennen broedzorg. Het aantal exemplaren in een nest is kleiner dan bij de andere wespesoorten en kan oplopen tot enkele honderden, maximaal 1000 exemplaren.

6. Verspreiding en habitat

De hoornaar komt algemeen voor in Nederland en België, zij het in veel geringere aantallen dan de gewone of de Duitse wesp.

7. Preventie en bestrijding

Zie Duitse- en gewone wesp

8. Schade gezondheid

Hoornaars kunnen venijnig steken waarbij gif wordt ingebracht. De steken zijn kortstondig pijnlijk. Doordat het gif minder lang werkzaam is (in vergelijking met de Duitse- en de gewone wesp). Bij sommige mensen kan een steek van een hoornaar leiden tot een allergische reactie.

Franse Veldwesp (*Polistes dominula*)**1. Plaats in het dierenrijk**

Dierenrijk	Afdeling	klasse	Orde	Familie
	Geleedpotigen			
		insecten		
			Hymenoptera (vliesvleugeligen)	
				Wespen (Vespidae)

Eerste wetenschappelijke naamgeving door Christ, 1791

1. Algemeen

Naast de Duitse- en gewone wesp en de hoornaar wordt ook de Franse veldwesp in Nederland waargenomen. Deze wesp is vooral in de zuidelijke delen van West-Europa algemeen voorkomen. Kenmerkend voor de Franse veldwesp is zijn vlucht waarbij de achterpoten duidelijk onder het lichaam hangen.

2. Uiterlijke kenmerken

De Franse veldwesp is qua grootte vergelijkbaar met de Duitse- en gewone wesp. Met een slanker lichaam en slankere vleugels en een overwegend zwart gekleurde kop en borststuk met gele strepen op achterlijf wijkt zij hiervan af. Opvallen zijn de oranje voelsprietten.

3. Voedsel

De Franse veldwesp is een groot jager op andere insecten.

4. Ontwikkeling

Ook bij de Franse veldwesp is de koningin het enige stadium dat een winter overleeft. Nadat zij in het najaar is bevrucht, overwintert zij op een beschutte plaats. In het voorjaar, vaak iets eerder dan de Duitse- of gewone wesp, start de koningin met de bouw van een nieuw nest. In tegenstelling met de andere beschreven wespen, bouwt de Franse veldwesp een open nest. De omvang van het nest is veel kleiner dan die van de andere wespen. De Franse veldwesp is zeker niet kieskeuring bij het kiezen voor een locatie van haar nest. Deze kunnen dan ook op de vreemdste plekken worden aangetroffen.

5. Verspreiding en habitat

De Franse veldwesp is algemeen voorkomend in de zuidelijke delen van West-Europa. In Nederland wordt deze soort nagenoeg alleen aangetroffen in de zuidelijke delen van Zeeland en Limburg.

6. Preventie en bestrijding

Preventieve dan wel bestrijdingsactiviteiten zullen zelden hoeven te worden toegepast.

7. Schade gezondheid

Ondanks het feit dat ook de Franse veldwesp kan steken, zal de kans hierop klein zijn. Deze wesp leeft uitsluitend van door haar zelf gevangen insecten en wordt niet aangetrokken door suikers. Kans op steken is op het moment dat (ongemerkt) een nest wordt aangeraakt.